

Az Új Egyensúly Programja keretében megszavazott három törvény alkotmányellenességéről

Az Országgyűlés 2006. július 10-én – a kormány Új Egyensúly Programjához kapcsolódóan – megszavazta az alábbi törvényjavaslatokat:

- **T/229. számú törvényjavaslat az államháztartás egyensúlyát javító különadóról és a költségvetési forrásból származó kamattámogatások után fizetendő járadékról,**
- **T/230. számú törvényjavaslat a házipénztár adóról,**
- **T/231. számú törvényjavaslat az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról.**

A fenti három törvényjavaslat (a továbbiakban: a Törvényjavaslatok) előterjesztésének módját, valamint az elfogadott törvények (a továbbiakban: a Törvények) tartalmát is alkotmányellenesnek és az ország érdekeivel ellentétesnek tartjuk.

1.

Az **Alkotmány** megállapítja: „A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”¹, valamint „A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”² Az **Alkotmánybíróság** ennek megfelelően már több határozatában is megerősítette, hogy „az egészséges környezethez való jog a Magyar Köztársaságnak azt a kötelezettségét is magában foglalja, hogy az állam a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan.”³ A Törvények elfogadásával viszont az állam úgy nyújtana további jelentős támogatást a súlyosan környezetszennyező és egészségkárosító tevékenységekhez, hogy az nem szükséges más alapjog érvényesítéséhez – annál is inkább, mert létezik más lehetőség is az államháztartási hiány csökkentésére.

A Törvények környezetre gyakorolt hatásáról az 1. mellékletben adunk részletesebb tájékoztatást (jelezve az álláspontunk szerint alkotmányellenes törvényhelyeket is).

2.

Az **Alkotmány** kimondja: „Magyarország gazdasága ... piacgazdaság” ... „A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”⁴ A piacgazdaság alapelveivel és gazdasági verseny szabadságával gyökeresen ellentétes, ha az állam az adók, járulékok, díjak, kedvezmények és támogatások módosításával úgy torzítja az árakat, hogy a gazdasági élet egyes szereplőit indokolatlanul előnyben részesíti, másokat pedig hátrányosabb helyzetbe hoz. A Törvények életbe lépésével pedig éppen ez történne, amint az az 1., 2. és 3. mellékletből látható.

3.

Az **Alkotmány** rögzíti: „A Magyar Köztársaság minden állampolgára köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”⁵ Közismert, hogy az elmúlt években számottevően nőttek a jövedelmi különbségek a lakosság egyes rétegei, a tehetősebb és a szegényebb rétegek között. A Törvények elfogadásával ezek a különbségek tovább növekednének: elsősorban a kevésbé tehető rétegeket sújtják a változások, és a tehetősebb rétegek arányaiban még kevésbé járulnának hozzá a közterhek viseléséhez (ld. az 1–3. mellékletet).

4.

Az **Alkotmány** megállapítja: „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.”⁶ Az Alkotmány ezen előírásnak végrehajtására számos jogszabály tartalmaz különböző rendelkezéseket. Ezek közül a Kormány többet is megsértett a Törvényjavaslatok előterjesztése során.

Az **adatvédelmi törvény (Avtv.)** előírja, hogy az állami szervek kötelesek elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.⁷ A közvélemény gyakorlatilag semmilyen tájékoztatást nem kapott a Törvények hatásairól azon kívül, hogy ezek csökkentenék az államháztartás hiányát. Egyáltalán nem tájékoztatták arról, hogy milyen alternatív lehetőségek vannak az államháztartási hiány csökkentésére.

A **jogalkotási törvény (Jat.)** kimondja: „A jogszabály megalkotása előtt – a tudomány eredményeire támaszkodva – elemezni kell a szabályozni kívánt társadalmi-gazdasági viszonyokat, az állampolgári jogok és köteleességek érvényesülését, az érdekköszütközések feloldásának a lehetőségét, meg kell vizsgálni a szabályozás várható hatását és a végrehajtás feltételeit. Erről a jogalkotót tájékoztatni kell.”⁸

Értesüléseink szerint a Jat. ezen előírása szerinti elemzések nem készültek el a Törvényjavaslatokra vonatkozóan. Az pedig biztosan állíthatjuk (hiszen ez a Törvényjavaslatok indoklásából is látható), hogy a jogalkotók (az országgyűlési képviselők) semmiféle tájékoztatást nem kaptak ilyen elemzésekről, illetve azok eredményeiről. Ez azért rendkívül aggályos, mert az adók, járulékok, pénzügyi kedvezmények módosítása nem csupán az államháztartás bevételeire és kiadásaira van hatással, hanem a gazdaság versenyképességére, a társadalmi egyenlőtlenségek alakulására és a környezet állapotára is. A szociális biztonság és a környezeti állapot fenntartása viszont alkotmányos védelmet élvez.

Szintén sérült a **környezetvédelmi törvény (Kvtv.)** azon előírása, amely szerint a környezetvédelemmel összefüggő gazdasági szabályozó eszközök (vám-, adó- és illetékszabályok stb.) bevezetése, továbbá jelentős módosítások esetében a döntés előkészítője minden esetben köteles az intézkedés környezetre gyakorolt hatásait vizsgálni és értékelni.⁹ Ugyanakkor kimutatható (ld. a 2. és 3. mellékletet!), hogy az államháztartási hiány az alkotmányosan védett környezet megóvásával ugyanolyan mértékben csökkenthető, mint amekkora a Törvényekkel megvalósítható.

5.

Az **Alkotmány** megállapítja „Feladatai ellátása során a Kormány együttműködik az érintett társadalmi szervezetekkel.”¹⁰ Ennek megfelelően a **jogalkotási törvény** kimondja: „Az állampolgárok – közvetlenül, illetőleg képviseleti szerveik útján – közreműködnek az életviszonyaikat érintő jogszabályok előkészítésében és megalkotásában.” „A jogalkalmazó szerveket, a társadalmi szervezeteket és az érdekképviseleti szerveket be kell vonni az olyan jogszabályok tervezetének elkészítésébe, amelyek az általuk képviselt és védett érdekeket, illetőleg társadalmi viszonyokat érintik.”¹¹ A Jat. előírásaival ellentétben az érintett társadalmi szervezeteket nem vonták be a Törvényjavaslatok előkészítésébe.

A környezetvédelmi törvény szerint a környezetvédelemmel összefüggő jogszabálytervezeteket és a vizsgálati elemzést „a döntésre jogosult szervhez történő benyújtás előtt – véleménynyilvánítás céljából – meg kell küldeni az Országos Környezetvédelmi Tanácsnak.”¹² Ez utóbbi nem történt meg, ami az Alkotmánybíróság korábbi határozata alapján nyilvánvalóan alkotmányértő¹³.

6.

Az **Alkotmány** kimondja: „A Kormány ... biztosítja a törvények végrehajtását”.¹⁴ A Törvényjavaslatok előterjesztése során tehát a Kormány megsértette azáltal is megsértette az Alkotmányt, hogy nem biztosította az Avtv., a Jat. és a Kvtv. idézett előírásainak a végrehajtását. Bár ez „csak” formai alkotmányértés, azonban – amint fentebb rámutattunk – súlyos tartalmi alkotmányértéshez vezetett mind a pozitív értékek sérelme révén, mind azon mulasztásos alkotmányértéssel, hogy a pénzügyi jellegű törvények megalkotása során a jogalkotó nem biztosította az alkotmányos szempontok érvényesülését.

A Törvények – álláspontunk szerint – nemcsak alkotmányellenesek, hanem ellentétesek országunk alapvető érdekeivel. Elfogadásuk esetén romlik Magyarország környezeti állapota (és versenyképessége), valamint növekszenek a szociális feszültségek. Ugyanakkor létezik olyan alternatíva, amelynek eredményeként csökken az államháztartás hiánya, és ezzel egyidejűleg javul környezetünk állapota és a versenyképességünk, továbbá csökkennek a társadalmi feszültségek. Ennek érdekében a hatalmas méreteket öltött káros állami támogatásokat kell leépíteni. Erre vonatkozó javaslatokat a 2. és 3. melléklet¹⁵ tartalmaz.

Budapest, 2006. július 11.

Levegő Munkacsoport

Mellékletek:

1. A kormány Új Egyensúly Programjának várható hatása az államháztartásra, valamint a környezetre és a lakosság egészségi állapotára:
http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/egyensulypr_hat06.pdf
2. Az államháztartás ökoszociális reformja: javaslatok a 2006. évre:
http://www.levego.hu/konyvtar/olvaso/kolts-2006_c.pdf
3. Javaslatok az adótörvények és állami támogatások módosítására:
http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/ahtjav_0711.pdf

¹ A Magyar Köztársaság Alkotmányának 18. §-a.

² A Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/D. §-ának (1) bekezdése.

³ Az Alkotmánybíróság a 28/1994. (V. 20.) AB (ABH. 1994, 134.) határozat 1. pontjában ezt a természetvédelemre vonatkozóan állapította meg. A határozat indoklásából, valamint az azt követő hasonló tárgyú döntvényekből (például a 14/1998. (V. 8.) AB határozatból) azonban egyértelműen kiderül, hogy az Alkotmánybíróság a természet védelme alatt a környezetvédelmet általában is értette.

⁴ A Magyar Köztársaság Alkotmányának 9. §-a.

⁵ A Magyar Köztársaság Alkotmányának 70/I. §-a.

⁶ A Magyar Köztársaság Alkotmánya 61. §-ának (1) bekezdése

⁷ A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. §-a.

⁸ A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 18. §-ának (1) bekezdése

⁹ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 43. §-a

¹⁰ A Magyar Köztársaság Alkotmányának 36. §-a.

¹¹ A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 19. és 20. §-a

¹² A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 44. §-a.

¹³ Az Alkotmánybíróság 30/2000 (X. 11.) AB határozata

¹⁴ A Magyar Köztársaság Alkotmánya 35. §-a (1) bekezdésének b) pontja.

¹⁵ Ld. még: Levél Gyurcsány Ferenc miniszterelnöknek:

http://www.levego.hu/kiadvanyok_allasfoglalasok/?catID=1